

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра терапевтичної стоматології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор науково-педагогічної роботи
Сергій БУРІЧКІВСЬКИЙ
01 вересня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Сучасні особливості препарування каріозних порожнин і
корневих каналів зубів»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: «Стоматологія»

Програма вивчення навчальної дисципліни «Сучасні особливості препарування каріозних порожнин і кореневих каналів зубів» складена на основі освітньо-професійної програми «Стоматологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 27 червня 2024 року).

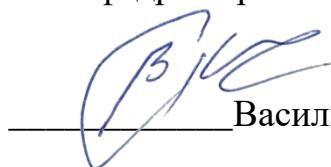
Розробники:

д.мед.н., проф. Скиба В.Я.

завуч кафедри, к.психол.н., доц. Коваль С.М.

Програму обговорено на засіданні кафедри терапевтичної стоматології протокол № 1 від 27.08.2024 р.

Зав. кафедри:

 Василь СКИБА

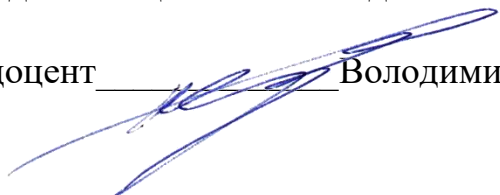
Погоджено із гарантом ОПП

 Анатолій ГУЛЮК

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової методичної комісії зі стоматологічних дисциплін Протокол № 1 від 30.08.2024

Голова предметної циклової методичної комісії

к.мед.н., доцент

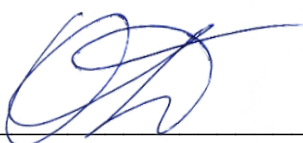
 Володимир КРИКЛЯС

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Терапевтичної та дитячої стоматології

Протокол № 1 від “2” вересня 2024 р.

Завідувач кафедри

Оксана Демько

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 3 Годин: 90 Змістових Розділів 1	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i>
		<i>Вибіркова дисципліна</i>
	Спеціальність 221 «Стоматологія»	<i>Рік підготовки: 2</i>
		<i>Семестри III, IV</i>
		<i>Лекції (0 год.)</i>
	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Семінарські (30 год.)</i>
		<i>Практичні (0 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (60 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю – залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Метою вивчення дисципліни «Сучасні особливості препарування каріозних порожнин і кореневих каналів зубів» є вдосконалення знань та навичок щодо вибору та роботи з інструментами для препарування зубів та кореневих каналів залежно від їх будови, властивостей та показань до використання, опанування сучасними технологіями препарування твердих тканин зубів.

Завдання дисципліни «Сучасні особливості препарування каріозних порожнин і кореневих каналів зубів»: сформувати у здобувачів професійні знання та навички з лікування захворювань твердих тканин зубів за допомогою знань та вмінь використання сучасного стоматологічного інструментарію, технік та методик малоінвазивного препарування твердих тканин зубів, створення оптимального ендодонтичного доступу, машинного препарування кореневих каналів.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами «Стандарту вищої освіти України» дисципліна «Сучасні особливості препарування каріозних порожнин і кореневих каналів зубів» забезпечує набуття здобувачами наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і проблеми в галузі охорони здоров'я/ за спеціальністю «Стоматологія», у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або

здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

СК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

СК 5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК 7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.

СК 8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.

СК 9. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК 14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 20. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності

ПРН 21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

ПРН 22. Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

-організацію роботи стоматологічного кабінету, функції та обов'язки медичного персоналу;

- питання ергономіки та техніки безпеки;

- сучасні стоматологічні інструменти, типи ендомоторів, що використовуються для препарування каріозних порожнин та кореневих каналів;

- знати стоматологічне обладнання та інструментарій для кожного з етапів препарування каріозних порожнин I, II, III, IV і V класів за Блеком;

- особливості препарування каріозних порожнин під різні пломбувальні

матеріали;

- традиційні і нетрадиційні техніки препарування каріозних порожнин (тунельне препарування, МІ- терапія (мікропрепарування), ART- методику) ;
- техніки препарування зубів під штифтові конструкції;
- особливості препарування зубів під композитні матеріали;
- засоби для фінішної обробки країв емалі під композитну реставрацію;
- класифікацію та будову внутрішньоканальних та парапульпарних штифтів;
- класифікацію ендодонтичного інструментарію, основні системи машинних ендодонтичних інструментів;
- особливості розкриття порожнини зуба фронтальних зубів, премолярів та молярів;
- техніки машинних обробок кореневих каналів.

Здобувач повинен **вміти**:

- організувати роботу медичного персоналу; формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організувати взаємодію з колегами;
- визначати I, II, III, IV і V класи каріозних порожнин за Блеком;
- препарувати різні варіанти каріозних порожнин I, II, III, IV і V класів за Блеком;
- застосовувати техніку «мінімально інвазивного препарування» на фантомі;
- вживати техніку препарування фісур задля профілактичного пломбування на фантомі;
- проводити техніку тунельного препарування каріозної порожнини на фантомі;
- використовувати АTR-методику препарування на фантомі;
- виконувати розкриття устів кореневих каналів та їх препарування на фантомі;
- зробити адекватний ендодонтичний доступ з урахуванням ураження коронки зуба;
- провести апікально-коронкову методику обробки кореневого каналу;
- провести коронково-апикальну методику обробки кореневого каналу;
- провести машинну обробку кореневих каналів на фантомі;
- дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
- усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загально-освітній культурний рівень.**3.**

3. Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Стоматологічний інструментарій для препарування каріозних порожнин. Особливості обробки країв емалі при підготовці до пломбування композитними матеріалами.

Тема 2. Мінімально-інвазивні техніки препарування каріозних порожнин (тунельне препарування, slot-препарування, batescave-препарування, мікропрепарування, ART-методика).

Тема 3. Особливості препарування зубів для відновлення за допомогою штифтових конструкцій (парапульпарних та внутрішньопульпарних).

Тема 4. Сучасні системи препарування кореневих каналів: ручні та машинні інструменти, їх будова, техніка роботи. Ендомотори, наконечники, їх основні

характеристики.

Тема 5. Техніка розкриття порожнини зубів різних груп. Створення ендодонтичного доступу.

Тема 6. Апікально-коронкова методика обробки кореневого каналу, коронково-апикальна методика обробки кореневого каналу.

Тема 7. Способи, інструментарій та методики машинної обробки кореневих каналів.

4. Структура навчальної дисципліни:

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРЗ
Тема 1. Стоматологічний інструментарій для препарування каріозних порожнин. Особливості обробки країв емалі при підготовці до пломбування композитними матеріалами.	14		6			8
Тема 2. Мінімально-інвазивні техніки препарування каріозних порожнин (тунельне препарування, slot-препарування, batesave-препарування, мікропрепарування, ART-методика).	12		4			8
Тема 3. Особливості препарування зубів для відновлення за допомогою штифтових конструкцій (парапульпарних та внутрішньопульпарних).	10		2			8
Тема 4. Сучасні системи препарування корневих каналів: ручні та машинні інструменти, їх будова, техніка роботи. Ендомотори, наконечники, їх основні характеристики.	16		6			10
Тема 5. Техніка розкриття порожнини зубів різних груп. Створення ендодонтичного доступу.	10		2			8
Тема 6. Апікально-коронкова методика обробки кореневого каналу, коронково-апикальна методика обробки кореневого каналу.	12		4			8
Тема 7. Способи, інструментарій та методики машинної обробки корневих каналів.	16		6			10
Разом	90		30			60

5. Темі лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Темі лекційних занять

Лекційні заняття не передбачені.

5.2. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені

5.3. Тематичний план семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Стоматологічний інструментарій для препарування каріозних порожнин. Особливості обробки країв емалі при підготовці до пломбування композитними матеріалами.	6
2	Тема 2. Мінімально-інвазивні техніки препарування каріозних порожнин (тунельне препарування, slot-препарування, batescave-препарування, мікропрепарування, ART-методика).	4
3	Тема 3. Особливості препарування зубів для відновлення за допомогою штифтових конструкцій (парапульпарних та внутрішньопульпарних).	2
4	Тема 4. Сучасні системи препарування кореневих каналів: ручні та машинні інструменти, їх будова, техніка роботи. Ендомотори, наконечники, їх основні характеристики.	6
5	Тема 5. Техніка розкриття порожнини зубів різних груп. Створення ендодонтичного доступу.	2
6	Тема 6. Апікально-коронкова методика обробки кореневого каналу, коронково-апикальна методика обробки кореневого каналу.	4
7	Тема 7. Способи, інструментарій та методики машинної обробки кореневих каналів.	6
	Разом	30

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Стоматологічний інструментарій для препарування каріозних порожнин. Особливості обробки країв емалі при підготовці до пломбування композитними матеріалами.	8
2.	Тема 2. Мінімально-інвазивні техніки препарування каріозних порожнин (тунельне препарування, slot-препарування, batescave-препарування, мікропрепарування, ART-методика).	8
3.	Тема 3. Особливості препарування зубів для відновлення за допомогою штифтових конструкцій (парапульпарних та внутрішньопульпарних).	8
4.	Тема 4. Сучасні системи препарування кореневих каналів: ручні та машинні інструменти, їх будова, техніка роботи. Ендомотори, наконечники, їх основні характеристики.	10
5.	Тема 5. Техніка розкриття порожнини зубів різних груп. Створення ендодонтичного доступу.	8
6.	Тема 6. Апікально-коронкова методика обробки кореневого каналу,	8

	коронково-апикальна методика обробки кореневого каналу.	
7.	Тема 7. Способи, інструментарій та методики машинної обробки корневих каналів.	10
Разом		60

7. Методи навчання

Викладання вибіркової навчальної дисципліни «Сучасні особливості препарування каріозних порожнин і корневих каналів зубів» на *семінарських заняттях* забезпечується методичними розробками для кожного семінарського заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, відеолекції), інформаційним ресурсом кафедри, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота при вивченні вибіркової навчальної дисципліни забезпечується методичними розробками з самостійної роботи, наочними засобами навчання (відеолекції, презентації), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних робіт, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Підсумковий контроль не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому семінарському занятті.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі;

максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2. Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:

методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок, рольова гра.

максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на семінарському занятті

Оцінка	Структура оцінки поточної навчальної діяльності одного семінарського заняття
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в рольовій грі, впевнено демонструє практичні навички під час виконання лікарських маніпуляцій на фантомі, інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в рольовій грі, демонструє практичні навички під час виконання лікарських маніпуляцій на фантомі, інтерпретації даних

	клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в рольовій грі, демонструє практичні навички під час виконання лікарських маніпуляцій на фантомі, інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в рольовій грі, не демонструє практичні навички під час виконання лікарських маніпуляцій на фантомі, інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Підсумковий контроль: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Сучасні особливості препарування каріозних порожнин і кореневих каналів зубів».
2. Методичні розробки для здобувачів для семінарських занять.
3. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів.
4. Підручники та навчальні посібники.
5. Наукові роботи професорсько-викладацького складу кафедри та інших дослідників з проблем філософії та методології науки.
6. Збірник тестових завдань, електронний банк тестових завдань, ситуаційні завдання у складі методичних розробок для семінарських занять.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Стоматологічний інструментарій для препарування каріозних порожнин.
2. Сучасні методи фізико-хімічного препарування каріозних порожнин.
3. Особливості обробки країв емалі при підготовці до пломбування композитними матеріалами.
4. Мінімально-інвазивні техніки препарування каріозних порожнин (тунельне препарування). Особливості, методика.
5. Мінімально-інвазивні техніки препарування каріозних порожнин (slot-препарування). Особливості, методика.

6. ART-методика препарування каріозних порожнин. Особливості, методика.
7. Мінімально-інвазивні техніки препарування каріозних порожнин (batescave-препарування, мікропрепарування). Техніка.
8. Особливості препарування зубів для відновлення за допомогою штифтових конструкцій (внутрішньопульпарних).
9. Особливості препарування зубів для відновлення за допомогою штифтових конструкцій (парапульпарних).
10. Сучасні системи препарування кореневих каналів: ручні. Інструменти, їх будова, техніка роботи.
11. Сучасні системи препарування кореневих каналів; машинні інструменти, їх будова, техніка роботи.
12. Ендомотори, наконечники, їх основні характеристики.
13. Техніка розкриття порожнини зубів різних груп.
14. Методи виявлення гирл кореневих каналів.
15. Створення ендодонтичного доступу в однокореневихзубах.
16. Створення ендодонтичного доступу в багатокореневихзубах.
17. Апікально-коронкова методика обробки кореневого каналу. Техніка.
18. Коронково-апикальна методика обробки кореневого каналу.
19. Способи, інструментарій та методики машинної обробки кореневих каналів: Інструменти постійного обертання Profile.
20. Способи, інструментарій та методики машинної обробки кореневих каналів: Ендодонтична система «RECIPROC».
21. Способи, інструментарій та методики машинної обробки кореневих каналів: система «SAF».
22. Стоматологічні інструменти для обробки країв емалі.
23. Фінішні стоматологічні інструменти для обробки реставрацій.
24. Особливості будови інструментарію для розкриття устів кореневих каналів.
25. Нікель-титанові ручні інструменти для розширення кореневих каналів. Будова, особливості використання.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Пропедевтика терапевтичної стоматології: підруч. для студ. стом. факул. вищ. навч. закл. МОЗ України / Марченко І.Я., Назаренко З.Ю., Павленко С.А. та ін.; під заг. ред. Ткаченко І.М.; ВДНЗУ «УМСА» – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2016 р. – 439с.
2. Стоматологічні захворювання: терапевтична стоматологія: підруч. для мед. ВНЗ І—ІІІ р.а. Затверджено МОЗ / А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко, Л.В. Линовичка та ін.; за ред. А.В. Борисенка, 2017. 664 с.
3. Батіг В.М. Систематизоване викладення змісту навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія». Навчальний посібник. / В.М.Батіг, В.І.Струк. – Чернівці. – 2016. – 227 с.
4. Біденко Н.В., Борисенко А.В., Васильчук О.В. та ін.. Алгоритми виконання стоматологічних і медичних маніпуляцій для підготовки до Державної атестації

студентів 5 курсу за спеціальністю «Стоматологія». – Київ: Книга-плюс, 2017. – 408 с.

Додаткова:

1. Borysenko A.V. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook/ A.V. Borysenko, M.Yu.Antonenko, Yu.G.Romanova, S.A.Shnayder [et al.]; ed. By A.V.Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
2. Stomatology: textbook: in 2 books. Book 1 / M.M. Rozhko, Z.B. Popovych, V.D. Kuroiedova et.al.; edited by M.M. Rozhko. – Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2020. – 792p.
3. Данилевський М.Ф., Борисенко А.В., Сідельникова Л.Ф., Несин О.Ф., Дікова І.Г. Терапевтична стоматологія. Пропедевтика терапевтичної стоматології. Т.1. – 3-є вид. — Київ: Медицина, 2017. — 360 с.
4. Operative Dentistry: in 2 volumes. – Volume 1: Endodontics = Оперативна стоматологія: в 2 томах. – Том 1: Ендодонтія: підручник / за ред. А.В. Борисенка – Київ: Медицина, 2016. – 384 с.
5. Інформаційно - освітнє середовище info.onmedu.edu.ua

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.dentart.org/izbrannoe.php>
2. <http://disamed.net/anatomiya-zubov.html>

- Електронний каталог бібліотеки.
- Інформаційно-довідникові джерела: енциклопедії, довідники, словники
- Навчальні електронні видання і ресурси: посібники, що містять систематизований матеріал в рамках програми навчальної дисципліни.